ACASĂ, PRIN NORI

CONSTANTIN COZMIUC

Nu cred că există bărbat care să fi făcut războiul şi să nu fi fost fericit că a scăpat cu viaţă, măcar de-am socoti numai importanţa pe care şi-o poate da într-o discuţie cu cei mai tineri, care nu se pot lăuda decît cu faptul că au făcut şi ei armata. La un pahar, mai ales în prezenţa femeilor, subiectul alunecă inevitabil spre fapte de arme, multe din ele limitate la celebrul „I-am arătat eu sergentului”. Ştiam asta, cine nu o ştie, dar nu i-am putut împiedica să discute nici despre fotbal (un subiect îngrozitor de plicticos), nici despre cum au făcut armata, ce i-au spus sergentului şi, evident, despre război (subiect enervant cînd nu poţi participa decît ca spectator mut de admiraţie). Am încercat o alternativă deviind discuţia spre doctori, dar pe mutrele lor am citit că e mai bine să-i las în pace. Aşa mă enervam numai eu. Deh, spirit de sacrificiu, sînt mai tînăr. Ca să evit măcar preambulul, am pretextat că mă duc să mă las de fumat. N-au rîs, ştiau că asta înseamnă că voi căuta nişte „lungi şi bune” şi asta-i interesa şi pe ei.

M-am întors cît mai tîrziu, tocmai povestea Alex, De fapt, era ziua lui, ieşea la pensie, lăsînd în spate ani grei în serviciul aviaţiei civile. Se ţine bine, e şi normal cu viaţa ordonată pe care o duce,

— ...am avut multe întîmplări în război, ca pilot de vînătoare, accidente la sol, lupte aeriene, aterizări forţate – am fost doborît de două ori – însa cea mai stranie întîmplare am trăit-o în timp de pace, într-un zbor banal deasupra Caransebeşului.

Pe Fred, cu care am zburat atunci, l-am cunoscut puţin timp înainte de 23 August, pe un aeroport de lîngă Ploieşti, la popota ofiţerilor. Eram cu nişte amici, piloţi şi ei, în culmea veseliei; venind dintr-o patrulare, am doborît un vînător american care nu ştiu ce căuta singurel prin partea locului. Mă rog, aveau ei ce aveau cu rafinăria noastră de acolo, dar asta ştie toată lumea. Cum eu i-am făcut felul, vă daţi seama că eram cel mai în „formă” dintre ei. Ştiţi cum e – şi toţi îl privesc cu o complicitate nostalgică – toată lumea vine cu paharul în mînă: „Bravo, mă. L-ai făcut arşice”. Unul singur m-a tras într-o parte şi m-a întrebat şoptit: „Pilotul a scăpat?” „Cred că da! i-am răspuns – l-am văzut paraşutîndu-se”. „Sper să nu-l prindă ăia din Gestapo”, mi-a şoptit. Nu i-am răspuns, nu-l cunoşteam, putea fi un provocator, pe vremea aia era plin de ei.

Scandalul era în toi, lumea ajunsese la halul de veselie în care toţi vorbesc şi nimeni nu ascultă, cînd uşa s-a dat în lături şi a apărut americanul, încadrat de un locotenent de la noi şi de un sergent de la pifani, din paza aeroportului. Toţi au amuţit. Era un tip înalt, bine făcut, genul de băiat-bun-care-trage-iute de prin filme,

— **Hello everybodyl My name Fred, Not Astaire, but Boyle. May I sit down? I'm very tired! Could! Drink too?**

S-a aşezat punînd mîna pe primul pahar pe care l-a găsit plin. Toţi am rămas încremeniţi. Din mulţime se auzi o voce tărăgănată:

— Ce zisă mă, ăsta'?

— Zice că-l cheama Fred Boyle, nu Fred Astaire, că-i foarte obosit, că vrea să stea jos şi să bea ceva cu noi, că ne salută pe toţi. Le-am tradus aproape fără sa-mi dau seama. Eram uluit, în aviaţie nu iei prizonieri, nu-ţi vezi inamicul la faţă, aşa că nu ştiam cum să mă comport. Partea respectivă din regulament a sărit-o, aşa că...

— Ignoratio legis non excusat, i-am spus încercînd încă o dată să deturnez discuţia pe altă pistă.

— Lasă, ţîncule, limbile moarte, crezi că nu ştiu că Opriş, cu care făceai latina, cum te vedea, cum evoca imaginea unui măgar înaripat? Nu te găseam în fiecare săptămînă cu coada între picioare la meditaţii? Uiţi că-s vecin cu ea?

I-am zîmbit şi am tăcut. O asemenea evocare la Alec însemna că ţine să arate tuturor că mă ştie de copil. Mi-a zîmbit şi el, şi-a aprins o ţigară şi a continuat:

— După cîteva momente de linişte, zarva a izbucnit din nou. Toţi s-au strîns în jurul lui Fred, a trebuit să traduc cele mai ţicnite întrebări. Unul voia să ştie data exactă cînd se predau americanii, altul dacă are copii, dacă s-a copt grîul în Texas, ce mai face Billy the Kid (tot mort?), care mai e cursul dolarului, dacă tot Lincoln e preşedinte, ce mai, un talmeş balmeş pe care-l traduceam în cadenţa unei mitraliere, Mă descurcam, eram la faza în care vorbeam bine orice limbă... Rîse şi continuă după o scurtă pauză:

— Nicu, îl ştiţi, a murit anul trecut de inimă, şi-a amintit şi el ceva engleză, s-a apropiat de Fred în viraje largi, l-a bătut pe umăr şi i-a spus aratîndu-mă cu degetul:

— **He bum-bum on you! Good boy!**

Fred a înţeles de aici că eu l-am bubuit şi că, paradoxal, sînt băiat bun. A priceput, probabil că în mintea lui Nicu nu exista nici o conexiune logică între cele două propoziţii, căci mi-a întins mîna zîmbind:

— **Good shot! You put me out of the war!** (Bună lovitură, m-ai scos din război).

— **I'm sorry,** i-am spus, deşi nu-mi plăcea deloc. Din contră, eram mulţumit că l-am lăsat în viaţă. **Nothing personal. War is war.** Adică, n-am nimic personal cu el, războiul e război.

— **Oh, I know machines destroy machines!** A rîs şi ne-am dat mîna. Am avut impresia că mi-o strînge la uşă. Apoi hărmălaia a continuat pînă către dimineaţă.

Într-un moment de acalmie, lumea se căra sau adormea la faţa locului, Fred s-a apropiat de mine şi m-a întrebat cu un aer îngrijorat:

— **Where am I?** (Unde sînt?).

L-am privit surprins. Întrebarea era cel puţin idoată pentru un pilot militar în misiune de luptă. I-am spus uitîndu-mă la el ca la un copil cretin:

— **East Europe, Roumanie. Earth!**

— **Oh!** a făcut surprins, **interessting!**

Cred că e cazul să nu vă mai reproduc discuţia în original, nota specifică e suficientă, mai ales că ţîncul ăsta se încoardă de mi-e frică să nu facă un infarct cerebral la fiecare cuvînt.

— Ce să fac dacă am crescut cu bonă franţuzoaică, i-am răspuns, ironic.

— În fine, lumea era cam pe ducă, singurul complet treaz era sergentul, copleşit de sarcina de a transporta un prizonier de două ori mai înalt ca el. Oricum s-a dovedit zdravăn, căci l-a cărat în spate pînă la comenduire. Cum vă spuneam, cel mai bun inamic al meu, dacă-mi este permis să-l parafrazez pe Leonida Neamţu, habar n-avea unde se aflā. Am început să discutăm, eu fiind atent în jur la eventualii turnători ai Geheimstaatspolitzeiului, el la sticla de pălincă de pe masă care, fie vorba între noi, era în scădere ca şi apele Dunării într-o vară secetoasă.

— De unde ai decolat? Mi-a răspuns încurcat:

— Ştiu că nu mă crezi, dar... West Point, Florida!

Am căscat gura. Era practic imposibil.

— Te-a trombonit, interveni cineva de la masă.

— Ce te bagi? Crezi că Alec nu ştie? am intervenit şi eu, prins de povestea lui Alec. Am dat şi cu palma în masă. Unii s-au uitat cam chiorîş la mine, dar cel puţin s-a făcut linişte, ca atunci cînd chelnerul face plata şi întreabă: „plătiţi împreună?”. Alec îmi făcu un semn cu ochiul: „Te-a prins povestea, puştiule, nu mergi după ţigări?” Am dat din cap şi a continuat:

— Mi-a arătat hărţile, le avea la el. Nimic din zona noastră, doar coasta Floridei. Mă gîndeam la cine ştie ce plan diabolic, auzisem de tot felul de chestii à la Fu Manchu, dar n-am insistat prea mult pe linia asta. Ştiţi cum

e, nu spionita e trăsătura noastră caracteristică. L-am lăsat să povestească, iar cînd a terminat nu mai puteam închide gura. Poate şi oboseala.

— Am plecat din West Point la 9 a.m., începu americanul, într-o misiune banală de recunoaştere deasupra oceanului, spre Haiti. Amănunte nu-ţi dau, traseul este înscris pe hartă. Eram cinci, pe cinci aparate de vînătoare cu care voi românii aveţi ceva de împărţit, fără să vă gîndiţi cu cîtă trudă trecem oceanul...

— Dacă nu le găuriţi la faţa locului, i-am sugerat candid. Nu s-a supărat, a rîs sănătos şi a continuat: „lasă, că şi noi ne dăm silinţa”, mă rog, ceva în genul ăsta, apoi mai zicea că i-a plăcut IAR-ul. „Zburam de cîteva ore, cînd am pătruns într-o ceaţă deasă – continuă americanul – apărută pe neaşteptate. Am ieşit din ea, ridicîndu-mă cu o mie de metri. Ceilalţi dispăruseră, nu răspundeau la apelurile radio. Am crezut că s-au pierdut, că sînt perturbaţii radio, mai ştiu eu ce. Aerul avea însă ceva neobişnuit, o strălucire şi o claritate uluitoare. Aveam impresia că pot vedea coastele Europei şi poate chiar le vedeam. Mi-e greu să-ţi spun ce s-a întîmplat, n-o să mă crezi şi de altfel amintirile mele sînt destul de confuze. Motoarele s-au oprit în aer! N-aveam deloc chef de baie, mai ales că zona este şi plină de rechini.

— Cel mai straniu lucru, continuă Fred, era faptul că stăteam suspendat în aer, cu motorul oprit, pironit ca un fluture în insectar, la cinci mii de metri înălţime. Apoi am auzit un sunet, o notă gravă aproape de limita audibilă şi afară a început să se întunece. Dar soarele era la locul lui, doar lumina dispărea treptat, ca la unele teatre înainte de uvertură. M-am pomenit într-un întuneric total, ca în fundul gheenei... Trebuie să precizez – se rupse Alec de povestire – mai ales pentru puştiul ăsta de la elicoptere, că „gheenă” înseamnă „iad”, într-o formă mai veche.

— Uite ce e, după ce mă chinui să bat la maşină tot ce povestiţi voi acolo, acuma vă mai apucaţi şi de etimologie! Asta-i prea de tot, pînă şi eu, autorul textului, l-am auzit pe Fred spunînd „hell”, adică „iad” pe româneşte. Înţeleg nea Alecule, să te iei de puştiul ăsta, dar nici chiar aşa...

— Mă lăsaţi să termin sau nu? – interveni Fred. Dacă aş fi de faţă m-aş enerva. Lăsaţi-mă naibii să povestesc, acuşi termin! Deci... unde am rămas?... Nu-mi dau seama cît am stat acolo... **Wait a minut!!** În ce dată sîntem azi?

— 22 iunie 1985. Cred că m-am grăbit să bat textul, căci iată-l pe Fred aruncîndu-mi una din privirile acelea care au darul de a amuţi.

— Nu cu tine vorbeam, încă nu exişti şi nu discut cu fantome necunoscute. Am învăţat asta în Anglia. Aşa că taci şi bate la maşină! **(Shut up and type!)**. Alec, spune-mi în ce dată sîntem astăzi.

— ...

— Alec! **What’s the date?**

— Ah, scuză-mă, nu te-am auzit, îmi bîzîie ceva straniu în cap, parcă aş avea un gînd străin în minte.

— Nici o problemă, un tip va scrie ce-ţi povestesc şi gîndurile sale au ajuns pînă la noi. În ce dată, sîntem?

— 22 iulie 1944.

— Uf, a făcut Fred, amintindu-mi de Winnetou, aceeaşi zi. Bine că n-am ajuns cine ştie unde în timp. Cum spuneam, eram convins că-s mort, însă n-am apucat să mă sperii, căci brusc, ca atunci cînd aprinzi becul noaptea, m-am pomenit zburînd deasupra zonei ăsteia... cum îi spune?

— Ploieşti, România.

— Aşa că... asta este. Ai apărut tu, am tras, ai tras, m-ai nimerit, nu te-am nimerit... Mai dă-mi te rog un pahar din chestia asta, cum îi spune?

— Pălincă.

Bău o înghiţitură zdravănă şi plescăi încîntat. **Strong, I like it!** După un moment de tăcere, reîncepu:

— Nici măcar nu ştiam cu cine am de-a face, cînd am văzut tricolorul deasupra garnizoanei am crezut că-s la italieni...

Către dimineaţă ne-am despărţit. Ne-am reîntîlnit după război, pe aeroportul din Caransebeş, cu puţin timp înaintea repatrierii lui. Ne-am plimbat prin oraş cîteva ore bune, vorbind vrute şi nevrute.

Apoi şi-a exprimat dorinţa să facem un mic zbor împreună. Voia să conducă un avion de-al nostru. Comandantul nostru a fost de acord, prea repede poate, căci a avut necazuri pe chestia asta mai tîrziu. Ne-am urcat în cîte un IAR. N-a avut nici o problemă cu pilotarea, în cîteva minute s-a acomodat şi a decolat ca un as în faţa mea. Am decolat şi eu, într-o stare asemănătoare cu o ciorbă sentimentală.

Am zburat spre munţi, peste lumea paralelă a norilor. Vorbeam prin radio, de fapt mai mult glumeam. Timpul a trecut repede, i-am spus că e momentul să ne întoarcem, consumasem deja jumătate din rezervorul de benzină şi riscam o aterizare forţată.

Fred era cam la un kilometru în faţa mea. Intrase în cuşma unui nor, l-am urmat în tăcere. A început cu un ţiuit în ureche, continuu, ascuţit. Nu i-am dat atenţie. Apoi Fred a început să strige în căşti:

— **Wow! This is my city! my home in the clouds!**

Parcă-i aud încă vocea în urechi, strigîndu-mi că-şi vede casa în nori. E absurd, recunosc, cei din turnul de control l-au auzit însă şi ei.

Cîteva secunde mai tîrziu am ieşit şi eu din nori. În prima clipă nu m-am mirat de ceea ce am văzut. Eram deasupra unui oraş necunoscut, un oraş înconjurat de munţi cu crestele învăluite în nori. La margine era un loc cu ape limpezi. E bine, lăsaţi paharele jos şi ţineţi-vă de scaune... în fundul lacului se putea zări aeroportul din Caransebeş!

— Nea Alecule, asta e prea de tot! am exclamat înecîndu-mă cu paharul de apă minerală, singura băutură acceptabilă la ora asta.

Victor m-a săgetat cu privirea. Am tăcut. Mai tîrziu mi-a spus că venea dinspre Timişoara şi a văzut şi el oraşul. De fapt, asta l-a salvat pe Alec la ancheta ce a urmat.

— Americanul a devenit surescitat – îşi continuă Alec povestirea, strigînd în căşti **„home sweet home”** şi **„yuhuu”** de parcă era pe cal la un rodeo. I-am strigat să se îndepărteze şi mi-a spus că aterizează. I-am spus că nu-i decît o iluzie, un nor, dar nu-i păsa. Îl înţeleg, voia acasă.

Vă daţi seama ce înseamnă să reduci turaţia la două mii de metri înălţime şi să te faci că aterizezi pe un nor... Nu mă băga deloc în seamă, iluzia era perfectă, cred că şi uitase de mine. Se îndrepta către o vîlcea de la marginea oraşului. M-am repezit după el în picaj. Am traversat o „casă” şi o fracţiune de secundă am avut impresia că văd într-adevăr o cameră, o pivniţă şi apoi senzaţia că intru în pămînt. A fost o clipă sinistră, dilatată enorm şi plină de spaima că Fred are dreptate, că mirajul este în lac, nu lacul însuşi. Din fericire am ieşit imediat sub nor şi am redresat avionul, căutîndu-l pe Fred. Nu era nicăieri, n-avea unde dispare, jos era aeroportul, nu avea benzină decît pentru încă maximum cîteva minute, ce mai... asta este!

Aici Alec se opri, îşi şterse fruntea cu batista, apoi spuse cu o voce înecată:

— Două zile mai tîrziu, comandantul a primit o radiogramă prin care americanii întrebau dacă ştim ceva despre un oarecare Fred Boyle şi de un IAR. Ştiam ceva, dar nu ceea ce trebuia.

O lună mai tîrziu, am primit o vedere de la el, oraşul său văzut din avion. În apele lacului nu se reflecta Caransebeşul, ci cerul, dar să mă ia dracu – vorba ateului – dacă nu era identic cu cel din nori. Am recunoscut pînă şi locul în care a aterizat, lîngă o casă însemnată cu o cruce. Îmi scria că acolo locuieşte, că altădată să aterizez în curte, nu să-i sperii familia şi pisica intrînd cu IAR-ul în sufragerie, că-i un aparat bun, că are recordul mondial la viteză, dar nu se asortează cu mobila... Încheia însă serios: „...prietene, crede-mă, habar n-am ce se întîmplă cu lumea asta, cum o fi făcută, dar am găsit cea mai formidabilă scurtătură”.

— Unde i vederea, l-am întrebat poate prea brutal.

Alec dădu din umeri. Apoi continuă trist:

— Erau vremuri tulburi, puiule. Am avut multe necazuri pe chestia asta, te rog să mă crezi. Dar aviaţia utilitară e şi ea o meserie...

— Ce mai ştii de el, nea Alecule?

— A murit anul trecut. Cancer, ca toată lumea. Acum cinci ani m-a vizitat cu familia; avea trei nepoţi, drăguţi şi obraznici ca toţi copiii din lume. Nu mi-a spus nimic în plus, nu ştia şi n-avea de unde să ştie altceva decît mine. Am trăit acelaşi lucru, el în interior, eu în afară. Doar nevastă-sa s-a uitat ciudat la mine cînd Fred m-a prezentat, spunîndu-i:

— Vezi, ăsta-i băiatul care ţi-a traversat sufrageria în avion!!

Ea a rîs şi mi-a spus că soţul ei este un glumeţ irezistibil. I se păruse, într-adevăr, că vede un avion trecîndu-i prin sufragerie, l-a înţeles pe Fred că s-a inspirat de la ea în povestea turnată F.B.I.-ului, dar, totuşi, sînt atîţia ani la mijloc, oricum ar fi ajuns acasă, delictul s-a prescris.

Orice părere ai avea, ăsta e adevărul: a aterizat pe un nor şi s-a dus acasă ca şi cum aşa ar fi normal. Dă-mi voie să-ţi spun că dacă aş fi auzit povestea de la altul, n-aş fi crezut-o. Prea trăsnită...

Am tăcut amîndoi. Deasupra noastră, prin spărturile norilor, sclipeau cîteva stele. Păreau luminile unui oraş răsturnat, proiectat pe nori.